

Rekabet Kurumu Başkanlığından,
(Danıştay'ın İptal Kararı Üzerine Verilen)
REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D1/1/Ç.D.-98/5 (Soruşturma)
Karar Sayısı : 06-02/49-10
Karar Tarihi : 05.1.2006
Dosya Konusu : **Boztekin Otomotiv ve Tekstil Sanayi ve Ticaret A.Ş., Acar Kaporta ve Plastik Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve Kısmet Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin MAİS Motorlu Araçlar İmal ve Satış A.Ş. ile Oyak Renault Otomobil Fabrikaları A.Ş.'yi Kanun'un 4. ve 6. maddelerini ihlal ettiklerine ilişkin şikayeti sonucunda MAİS hakkında açılan soruşturma.**

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Rifki ÜNAL, Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI,
Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN

B. RAPORTÖRLER : Serpil YANIK, Haluk Arı

C. ŞİKAYET EDEN :

Boztekin Otomotiv ve Tekstil Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi
Vakıf Mahallesi Vezir Sk. No:11 16375 Yıldırım/BURSA

Acar Kaporta ve Plastik Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi
Çalı Sanayi Bölgesi Bursa Cd. No:92 BURSA

Kısmet Otomotiv Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi
Ankara Asfaltı 9. Km. Opet Karşısı No:803/B BURSA

Temsilcisi: Av. Prof. Dr. Yılmaz ASLAN
Çıkıntı Sok. Altıparmak Sitesi C Blok D.21 Altıparmak-BURSA

D. HAKKINDA SORUŞTURMA YAPILAN

Mais Motorlu Araçlar İmal ve Satış A.Ş.
Büyükdere Caddesi No:175 İSTANBUL

Temsilcisi: Av. Doç. Dr. Nurkut İNAN
Cinnah Cad. 31/B/1 06680 Çankaya-ANKARA

E. İDDİALARIN ÖZETİ

Şikayetçiler Boztekin Otomotiv ve Tekstil Sanayi ve Ticaret A.Ş. (BOZTEKİN), Acar Kaporta ve Plastik Sanayi ve Ticaret A.Ş. (ACAR) ve Kısmet Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş. (KISMET) Bursa'da kurulu, çeşitli otomobil markaları için yedek kaporta parçaları üretiminde bulunan teşebbüslerdir. Şikayetçi

teşebbüsler tarafından müşterek olarak verilen ve MAİS Motorlu Araçlar İmal ve Satış A.Ş. (MAİS) ile Oyak Renault Otomobil Fabrikaları A.Ş.(OYAK RENAULT)'nin Kanun'un 4. ve 6. maddelerini ihlal ettiklerine ilişkin şikayet dilekçesinde özetle;

MAİS ve OYAK RENAULT'nun, kendi adlarına tescilli parçalarla iltibas teşkil edecek şekilde kaporta parçaları ürettikleri iddiasıyla BOZTEKİN ve ACAR aleyhine çeşitli adliye mahkemelerinde haksız rekabet davaları açtıkları, bunlardan İstanbul 3. Asliye Ticaret Mahkemesi'nde BOZTEKİN aleyhine açılan davada, haksız rekabet eyleminin oluştuğuna karar verilerek üretimin durdurulmasına, kalıplara el konulmasına hükmedildiği, Yargıtay'ın onaması sonucunda kesinleşen karar için icra işlemlerinin yapıldığı, diğer davanın sürdüğü, söz konusu davaların sadece imalatçı işletmelere karşı değil, İstanbul'da bulunan bağımsız yedek parça satıcılarına karşı da açıldığı ifade edilmekte ve bu davalar dışında, yedek parça satıcılarına da baskı yapıldığı ve Renault orjinal yedek parçaları satın almak isteyen bağımsız yedek parça satıcılarına başka marka yedek parçaları satmamaları koşulu ile mal verildiği, aksi halde Renault orjinal parçalarının kendilerine satılmayacağına söylendiği, bunlardan ayrı olarak MAİS ve OYAK RENAULT'nun, Renault markalı otomobillerde kullanılan yedek parçalar pazarı ve kullanılmamış otomobil satış pazarında rekabeti engellemeye yönelik davranışlar içerisinde bulunduğu ileri sürülerek, sonuçta;

- OYAK RENAULT-MAİS'in yedek kaporta parçaları üreten işletmelere uyguladığı ve Kanun'un 6. maddesine giren eylemlerinin yasaklanması ve Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrasına göre para cezası verilmesi, bu işletmelerin üretim ve satışlarını durdurmak için yaptığı işlemlerden vazgeçmesi için Kanun'un 17. maddesi (a) bendine göre süreli para cezası verilmesi,
- OYAK RENAULT-MAİS'in, Renault, Renault 12, R9, R12 gibi kelime ve işaretlerin ürünlerin üretici firması hakkında yanıltıcı olmamak ve üretici firmaların kendi markaları ile birlikte ve sadece bu parçaların hangi markanın hangi tipine uyduğunu belirtme amacı ile kullanılmasına engel olmamasının emredilmesi,
- OYAK RENAULT-MAİS'in yedek parça satıcılarına karşı yapmış olduğu Kanun'un 6. maddesini ihlal eden eylemlerinin yasaklanması, orjinal parça satarken ek yükümlülük yüklemesinin ve rakip ürünleri almamaları şartının ileri sürmesinin yasaklanması ve 6. maddeyi ihlal eden bu eylemleri nedeniyle 16. maddenin ikinci fıkrasına göre para cezası verilmesi,
- OYAK RENAULT-MAİS'in bağımsız bakım ve onarım atelyelerine karşı yaptığı 6. maddeyi ihlal eden eylemlerinin yasaklanması ve bunların kendi işletme adları ile birlikte ve sadece kendi uzmanlık alanlarını gösterme gayesiyle ve yetkili servis izlenimi yaratmamak üzere Renault, Renault 12, R9, R12 gibi kelime ve işaretleri kullanmalarını engellememesinin emredilmesi,
- OYAK RENAULT-MAİS'in yetkili satıcılarla ve yetkili atelyelerle yapmış olduğu sözleşmeler Kanun'un 4. maddesine aykırı olduğundan ihlale son verilmesi ve 16. maddenin ikinci fıkrasına göre para cezası verilmesi,

- Kanun'un ihlal edilmesinden önceki durumu koruyucu olmak kaydıyla, OYAK RENAULT-MAİS'in, BOZTEKİN ve ACAR işletmelerinin üretim ve satışlarını durdurmak üzere yapmış olduğu işlemlerden vazgeçmesi için belirli bir süre verilerek bu süre içinde vazgeçmezse sürenin sona ermesinden itibaren Kanun'un 17. maddesi (a) bendine göre süreli para cezası verilmesi

talep edilmiştir.

Her ne kadar önaraştırma yukarıda değinilen dilekçe üzerine başlatılmışsa da anılan teşebbüslerin ileri sürdükleri iddialardan bazılarında doğrudan menfaatleri olduğu görülerek, yalnızca bu iddialarla ilgili olarak şikayetçi sıfatını kazanabilecekleri kabul edilmiş ve bu nedenle soruşturma safhası, şikayet üzerine yapılan inceleme ve resen yapılan inceleme olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Buna göre dilekçede değinilen "hakim durumu kötüye kullanarak rakipleri piyasadan silme" ve "bağımsız yedek parçacılara baskı uygulayarak şikayetçilerin ürünlerini almalarını engelleme" yönündeki iddialar şikayet üzerine yapılan inceleme olarak ele alınmıştır.

Şikayet dilekçesinde yer alan, rakip teşebbüslerden temin edilen yedek parçaların yetkili satıcılara kullanılmaması ve yetkili satıcılık ile yetkili atelyelik sözleşmelerinde bulunan rekabet kurallarına aykırı nitelikteki hükümlere ilişkin iddialar ise ihbar kabul edilerek resen incelenmiştir. Önaraştırma ve soruşturma aşamalarında yapılan yerinde incelemelerde tespit edilen;

- otomobil ve yedek parça satışında yetkili satıcıların uygulayacakları yeniden satış fiyatının MAİS tarafından belirlenmesi,
- yetkili satıcıların eşdeğer kalitedeki rakip yedek parçaları kullanımının engellenmesi ve
- Özel Satışlar Birimi Yönetmeliği ile filo satışlarında yetkili satıcıların yapacakları indirim oranlarının belirlenmesi

hususları da resen incelemeye alınmıştır.

F. DOSYA EVRELERİ

- Şikayet dilekçesinin Rekabet Kurumu'na intikali üzerine, Rekabet Kurulu'nun 7.5.1998 tarihli toplantısında 4054 sayılı Kanun'un 40/1 maddesi uyarınca konuya ilişkin olarak önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.
- Önaraştırma sonucunda Kurum raportörlerince düzenlenen 23.2.1999 tarih ve D1/2/ÜG-99/1 sayılı Önaraştırma Raporu, Rekabet Kurulu'nun 25.2.1999 tarihli toplantısında görüşülmüş ve şikayet edilen teşebbüslerden Renault marka otomobil ve yedek parçalarının

pazarlanması ve satışı ile ilgili faaliyetlerde bulunan MAİS hakkında soruşturma açılmış, bu ürünlerin sadece üretimi ve ithalatıyla uğraşan OYAK RENAULT soruşturma kapsamı dışında bırakılmıştır. MAİS’de yapılan yerinde incelemede elde edilen bilgi ve belgeler çerçevesinde şikayet konusu iddialardan başka bulgulara da rastlandığından söz konusu teşebbüs hakkında ayrıca diğer bazı iddialar da resen soruşturma kapsamına alınmıştır.

- Rekabet Kurulu’nun “daha önceden inceleme, önaraştırma ve soruşturmaları devam eden teşebbüs ve teşebbüs birliklerinin muafiyet ve/veya menfi tespit taleplerinin, yürüyen mevcut dosyaları ile birleştirilerek değerlendirilmesine” ilişkin 2.7.1998 tarih, 72/559 sayılı kararı göz önünde bulundurularak, MAİS Motorlu Araçlar İmal ve Satış A.Ş. tarafından 5.5.1998 tarih, 1162 sayılı dilekçe ile Yetkili Satıcılık Sözleşmesi, 5.5.1998 tarih, 1161 sayılı dilekçe ile de Yetkili Atelye Sözleşmesi için yapılan menfi tespit başvuruları teşebbüs hakkında yürütülen bu soruşturma dosyasında değerlendirilmiştir
- 10.3.1999 tarihinde, Kanun’un 43/2. maddesi uyarınca MAİS’e soruşturma açıldığına dair bildirimde bulunularak 30 gün içinde ilk yazılı savunmasını göndermesi istenmiştir.
- 9.4.1999 tarihli MAİS’in talebi üzerine savunma hakkının en geniş biçimde kullanılabilmesi için, iddiaların türü ve niteliği hakkında yeterli bilgiyi ihtiva eden bildirim 12.4.1999 tarihinde tekrar gönderilmiştir.
- Hakkında soruşturma açılan teşebbüsün ilk yazılı savunması yasal süre içerisinde Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.
- Rekabet Kurulu'nun 24.8.1999 tarihli toplantısında Kanun'un 43. maddesi hükmü uyarınca soruşturmanın süresi altı (6) ay uzatılmıştır.
- Soruşturma Heyeti'nce tamamlanan 24.2.2000 tarih ve A.I./00-2 sayılı Soruşturma Raporu, Kanun'un 45/1. maddesi uyarınca Başkanlıkça tüm Kurul üyeleri ile ilgili taraflara tebliğ olunmuş ve aynı maddenin ikinci fıkrası gereğince taraflardan 30 gün içinde yazılı savunmalarını göndermeleri istenilmiştir.
- Soruşturma Raporu'nun tebliğini takiben, MAİS, savunma süresinin Kanun'un 45. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 30 gün uzatılmasını talep etmiştir. Bu talep Kurul tarafından kabul edilmiş, hakkında soruşturma yürütülen teşebbüsün ikinci savunma yazısı da yasal süresi içinde Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.
- Şikayetçi vekilinin 31.3.2000 tarihli yazı ile soruşturmaya aktif olarak katılabilmek ve delil sunabilmek için dosyayı inceleme talebi, Kurul'un 9.5.2000 tarihli toplantısında görüşülmüş ve gizlilik derecesi olan bilgi ve belgelerin çıkartılması suretiyle şikayetçi vekilinin dosyayı inceleme talebi kabul edilmiştir.
- 10.5.2000 tarihli yazı ile şikayetçiye 30 gün süre verilerek bu süre içerisinde Kurum'a gelerek gizlilik derecesi olan bilgi ve belgelerin çıkarılması suretiyle dosyayı incelemesi ve görüşünü sunması gerektiği bildirilmiştir. Şikayetçiler vekili Av. Yılmaz Aslan 27.5.2000 günü Kurum binasında dosyanın tümünü incelemiş, istediği belgelerin fotokopisi kendisine verilmiştir.
- Soruşturma Heyeti'nin hazırladığı "Ek Yazılı Görüş", Kanun'un 45/2. maddesi uyarınca, 29.6.2000 tarihinde tüm Kurul üyeleri ve taraflara tebliğ edilmiştir.

- Ek Görüş'ün tebliğini takiben hakkında soruşturma yürütülen teşebbüs savunma süresinin Kanun'un 45. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 30 gün uzatılmasını talep etmiştir. MAİS'in bu talebi Kurul tarafından kabul edilmiştir.
- MAİS'in ve şikayetçilerin Ek Yazılı Görüş'e karşı cevapları yasal süresi içinde Rekabet Kurumu'na intikal etmiştir.
- Rekabet Kurulu'nun 5.9.2000 tarih ve 00-33 sayılı toplantısında, yürütülen soruşturma ile ilgili olarak 23.10.2000 tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmasına karar verilmiş ve sözlü savunma toplantısı 23.10.2000 günü şikayetçilerden BOZTEKİN, ACAR ve KISMET temsilcisi Av. Prof.Dr. Yılmaz ASLAN ve Bora BOZTEKİN ile MAİS temsilcileri Av. Doç.Dr. Nurkut İNAN, Av. Ayhan ÖZSARAÇOĞLU ve Av. Haluk ERUYGUR'un katılımları ile yapılmıştır.
- Rekabet Kurulu'nun 2.11.2000 günlü toplantısında verilen 00-42/453-247 sayılı nihai karar, 6.11.2000 tarihli tefhim toplantısında MAİS temsilcileri Av. Doç.Dr. Nurkut İNAN, Av. Ayhan ÖZSARAÇOĞLU ve Av. Haluk ERUYGUR huzurunda okunarak tefhim edilmiştir.

MAİS hakkındaki söz konusu kararın 2 (a), (b), (c), (d) ve 5 (a), (b) fıkraları "Soruşturmayı yürüten Kurul üyesinin, nihai karar toplantısına katılarak oy kullandığı dava konusu Rekabet Kurulu Kararında hukuka uyarlık bulunmadığı" gerekçesiyle Danıştay 13. Dairesi'nin 30.9.2005 tarih, 2005/929 E. 2005/4804 K. sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Danıştay Kararı 14.10.2005 tarihinde Kurum tarafından tebellüğ edilmiştir.

Rekabet Kurulu'nun 5.01.2006 tarih, 49-10 sayılı toplantısında, önaraştırma ve soruşturmaya ait savunma, ek savunma, sözlü savunma tutanakları, raporlar, Danıştay'ın iptal kararları, tün dosya münderecatında yer alan bütün bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda dosya konusu karara bağlanmıştır.

G. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ

Soruşturma Heyeti'nde yer alan Raportörler MAİS'in aşağıda sıralanan davranışlarının Kanun'u ihlal ettiği sonucuna varmışlardır:

- Onarımda kullanılan yedek parça piyasasında yeniden satış fiyatının tespit edilmesi,
- Filo satışlarında yetkili satıcıların yapacağı indirim oranının belirlenmesi suretiyle yeni otomobil pazarında yeniden satış fiyatının belirlenmesi,
- Yetkili satıcılar tarafından eşdeğer kalitede olsa dahi rakip yedek parçaların kullanılmasının kısıtlanması amacının güdülmesi,
- Yetkili satıcıların servislerinde veya yetkili atelyelerde onarım amacıyla kullanılmayıp, müşterilere ambalajıyla satılan yedek parçaların fiyatlarının belirlenme amacının taşınması.

H. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Pazar

H.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Şikayet konusuna ilişkin ve resen yapılan soruşturmaya ilişkin olmak üzere iki ayrı ilgili ürün pazarı belirlenmiştir.

1. Soruşturmanın şikayet üzerine yapılan bölümüne ilişkin olan ilgili ürün pazarları, “Renault 12 model araçlarda yedek parça olarak kullanılan kaporta parçaları pazarı” ve “Renault 9 model araçlarda yedek parça olarak kullanılan kaporta parçaları pazarı”dır.

Farklı marka araçların parçaları birbirlerine uymadığı gibi, aynı markalı araçların değişik modellerinin parçaları da diğerlerinin yerine kullanılamamaktadır. Bu nedenle örneğin, Renault 12 model araçlarda Renault 9 model otomobil için üretilmiş kaporta parçasını kullanmak mümkün değildir. Esasen Renault 12 model bir aracın hiçbir parçasının diğerinin yerine kullanılması da mümkün gözükmemektedir. Bu nedenle her bir model otomobilin ayrı ayrı her bir parçasının farklı bir ilgili ürün pazarı oluşturduğu söylenebilir. Şikayet Renault 9 ve Renault 12 model otomobilin kaporta parçalarına ilişkin olduğu için yalnızca bu tip parçalar ilgili ürün pazarı olarak alınmıştır. Bu pazarda faaliyet gösteren firmaların kaporta ile birlikte kaportayla ilgili parçaların tamamını satmaları ya da üretmeleri, bu pazarı daha alt pazarlara bölmeyi de gereksiz kılmıştır.

2. Soruşturmanın resen yapılan bölümü için ise “yeni otomobil pazarı”, “Renault marka araçların onarımı pazarı” ve “Renault marka otomobillerde kullanılan yedek parça pazarı” ilgili ürün pazarları olarak belirlenmiştir.

Otomobiller, karayollarında kullanılan diğer araçlar olan çekici, kamyon, kamyonet, otobüs, minibüs, midibüs, motorsiklet, triportör ve traktörlerden kullanım amaçları bakımından ayrılmaktadır. Yeni otomobiller ise üreticiye bağlı bir ağ tarafından dağıtılarak tüketiciye sunulmakta olup, tüketici tercihleri ve fiyat da gözönünde bulundurulduğunda kullanılmış otomobil pazarından farklı bir pazar oluşturmaktadır.

Renault marka otomobiller, diğer marka otomobiller ile “yeni otomobil piyasasında” etkin olduğu söylenebilecek bir rekabetle yüzyüzedir. Pazarın ithalata açık olması ve oyuncuların küresel düzeyde faaliyet göstermesi bu rekabet ortamını yaratmakta ve potansiyel rekabetin varlığından söz etmeyi de mümkün kılmaktadır.

İlgili ürünün Renault marka otomobiller olarak alındığı varsayıldığında, bu otomobillerin fiyatında meydana gelecek *geçici olmayan, varsayımsal* ve *küçük* bir fiyat artışı sonucunda müşterilerin diğer markaların aynı segmentlerdeki ürünlerine kaymaları kaçınılmazdır. Tüketicilerin belirtilen nitelikteki bir fiyat artışına marka değiştirerek karşılık vermeleri ilgili ürün pazarının doğru olarak seçilmediği sonucunu verir. Bu tepki, ilgili ürün olarak alınan ürünü ikame edebilecek başka ürünlerin olduğunu, bu nedenle ilgili ürün tanımının genişletilmesi gerektiğini göstermektedir. İlgili ürün otomobil olarak alındığında ise meydana gelecek *geçici olmayan, varsayımsal* ve *küçük* bir fiyat artışı tüketicilerin otomobil yerine kamyon ya da motorsiklet

almalarına neden olmayacağı için, otomobil pazarının, örneğin “otomotiv pazarı” olarak daha da genişletilmemesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Bu nedenlerle ilgili ürün “yeni otomobil” olarak alınmıştır. Soruşturma raporunda teşebbüsün yeni otomobiller pazarında hakim durumda olduğuna ve bu durumunu kötüye kullandığına dair bir iddiada bulunulmayacağı için pazarı daha alt segmentlere ayırarak inceleme imkanı bulunmakla birlikte pazarı daha ayrıntılı bir biçimde tanımlamaya gerek duyulmamıştır.

Renault marka araçların onarımı hizmeti ağırlıklı olarak MAİS'in şubeleri, yetkili satıcılarının servis ve bakım istasyonları ve yetkili atelyeler ağı tarafından verilmektedir. Renault Safrane, Laguna ve Megane serisi gibi *cotech* tabir edilen ve yalnızca MAİS'in yetkili servisleri tarafından sağlanan özel bakım ve servis gerektiren araçların yüksek gelir grubundaki müşterilerinin ve özel avantajlar sunulan filo müşterilerinin sadece MAİS'in servis *şebekesinden* yararlandığı ve diğer model Renault sahiplerinin de genellikle yetkili servislere rağbet ettiği düşünülürse MAİS'in bu pazarda önemli bir payı olduğu sonucuna varılabilir.

Yedek parça açısından ise yukarıda değinildiği gibi MAİS tarafından satılan her bir model otomobil için ayrı yedek parçalar kullanılması ve bu parçaların da birbirinin yerine kullanılmasının mümkün olmaması dolayısıyla her bir modelin her bir parçası için farklı ilgili ürün pazarı tanımlamak mümkündür. Ancak bu konudaki iddianın, MAİS'in yedek parçaların yeniden satış fiyatını ve indirim oranlarını tespit etmesi ve yetkili satıcıların aynı kalitede yedek parça kullanımını engellemesi olması nedeniyle daha dar bir ilgili ürün pazarı tanımlamaya gerek duyulmaksızın ilgili pazar Renault markalı otomobillerde kullanılan yedek parçalar pazarı olarak tanımlanmıştır.

H.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

MAİS'in, satış ağı vasıtasıyla tüm Türkiye'de faaliyet göstermesi, soruşturmaya konu olan eylemlerin bütün dağıtım ağını ilgilendirmesi nedenleriyle ilgili coğrafi pazar Türkiye olarak alınmıştır.

Taksitli alışveriş imkanı sağlayan ilgili ürünün etkili olduğu coğrafi pazar, ilgili ürünün ülkemiz gereksinimlerinden ortaya çıkmış olması, sadece Türkiye sınırları dahilinde kullanılması, ülke içinde farklı homojen pazarlar bulunmaması ve uluslararası bir niteliğe sahip olmamasından dolayı, "Türkiye Cumhuriyeti sınırları" olarak belirlenmiştir.

H.2. Hakkında Soruşturma Yapılan Taraf

MAİS Motorlu Araçlar İmal ve Satış A.Ş.

Hakkında soruşturma yapılan MAİS Motorlu Araçlar İmal ve Satış A.Ş., OYAK RENAULT'nun ürettiği otomobil ve yedek parçalarla başka fabrikaların yedek parçalarının pazarlama ve dağıtım faaliyetlerini yürütmektedir. 1997 yılı cirosu 139.392.483.000 TL. olarak gerçekleşen şirketin aynı yıla ait dönem karı ise 7.369.868.000 TL. dir. 1998 yılının ilk 11 ayında 22.567 milyar TL.'lik yedek parça satışı gerçekleştirilmiştir. Firma 1997 yılında 89.717 otomobil satışı gerçekleştirmiş ve bu pazarda %26,2 oranında bir paya sahip olmuştur.

Firma 1997 yılında satışını gerçekleştirdiği yedek parçaların %48'ini OYAK RENAULT'dan, %48'ini Fransa'da kurulu ana şirketi Renault S.A.'dan, %4'ünü ise yan sanayi kuruluşlarından temin etmektedir. Yine 1997 yılında gerçekleşen yedek parça satışlarının % 35.3'ü R9, %19.2' si R12, %13.1'i R19, %12.1'i R21, %4'ü R11, geri kalanı da diğer modellerden otomobiller için kullanılan parçalardan oluşmuştur.

MAİS'in 1998 yılında yurt çapında 181 adet yetkili satıcısı ve 6 adet şubesi bulunmaktadır.

H.3. Yapılan İnceleme ve Tespitler

H.3.1. Yeniden Satış Fiyatının Tespiti

Soruşturma aşamasında yapılan yerinde incelemelerde, MAİS'in tavsiye ettiği fiyatların bu niteliklerini aşarak, yetkili satıcılarının ve yetkili atelyelerinin tespit etmesi gereken yeniden satış fiyatı haline geldiği, bayilerin ve atelyelerin uygulayacakları indirim oranlarının bile MAİS tarafından tespit edildiğini gösteren belgeler ele geçirilmiş olup bunlar iki başlık halinde sunulmaktadır.

Yetkili Satıcı, Servis ve Bakım İstasyonlarının Onarım Ücretlerinin ve Onarımda Kullanılan Yedek Parça Fiyatlarının Tespitine İlişkin Deliller

a) Belgeler:

1. 16.10.1996 tarihli ve 23.5/6287-VÜ/FY sayılı, Servis Müdürleri Toplantısı hk. konulu bir yazı MAİS tarafından yetkili satıcılara gönderilmiştir. Genel Müdür Yardımcısı S... D...'ın ve Servis ve Bakım İstasyonları Müdür Yardımcısı V... Ü... 'ün imzasını taşıyan bu yazı aşağıdaki gibidir:

“Ankara Bölgesinde yetkili satıcı servis müdürleri ile yıl içinde toplantılar yapılmış ve bazı kararlar alınmıştır. Bu kararlardan bazılarının;

- Onarım ücretlerinde yapılan indirim yüzdelerinin tespit edilmesi ve uyulması,
- Filo sözleşmeleri ile katılınan ihalelerde aynı görüş ve yaklaşımın sağlanması

olduğu malumlarınızdır.

Ancak bazı yetkili satıcı servis ve bakım istasyonlarında bu kararların uygulanmadığı gözlenmiştir. Bölgede birlik ve beraberliğin gelişmesini sağlayan bu toplantılarda alınan kararlara uymanızı ve konunun da tarafımızdan takip edildiği hususunda bilgilerinizi rica ederiz.”

2. Birinci sayfası bulunmadığı için tarihi ve sayısı belli olmayan ancak bir önceki yazı gibi bir yetkili servisten alınan, Genel Müdür Yardımcısı S... D... ve Servis ve Bakım İstasyonları Müdürü C... U... imzalı aşağıdaki yazınının 1996 yılı Aralık ayına ait olduğu anlaşılmaktadır:

“ ...Ancak 18.12.1996 tarihinde yapılan toplantıda Ankara bölgesinde 1997 yılında uygulanmak üzere tüm müşteri ve filolara;

- Onarım ücretlerinde maksimum % 10 iskonto yapılması,

- Onarımda kullanılan yedek parçaya MAİS perakende satış fiyatı üzerinden yine maksimum % 10 iskonto yapılması,
- Uygulamanın 01.01.1997 tarihinden itibaren yürürlüğe girmesi,
- Bu iskontoların dışına çıkılmaması konularında oybirliği ile karar alındığı tarafımıza ulaşan taahhütname tutanağında görülmüştür.

Ankara Bölgesinde bu kararlara Ankara Şube ve yetkili atelyelerin uyması konusunda gerekli bilgilendirme yapılmıştır.

Bu kararların uygulanması sonucunda, bölgede Şube, Yetkili Satıcı Servis ve Bakım İstasyonları ve Yetkili Atelyeler daha verimli ve daha fazla kar yapan işletmeler olacaktır.

Toplantıda alınan kararların uygulanması konusunda gösterilecek hassasiyetin sizler tarafından olduğu gibi, tarafımızca da takip edileceği hususunda bilgilerinizi rica ederiz.”

3. Yukarıdaki yazının eki olarak aşağıdaki taahhütname de Ankara bölgesinde faaliyet gösteren yetkili satıcılara gönderilmiştir:

“ONARIM ÜCRET VE ONARIMDA KULLANILAN YEDEK PARÇA İSKONTO TAAHHÜTNAMESİ

- 1) Ankara bölgesinde bulunan Renault Mais yetkili satıcı, servis ve bakım istasyonlarında Renault Mais A.Ş.’nin belirlediği geçerli olan işçilik ücretlerinden maksimum %10 iskonto yapabileceği,
- 2) Ankara bölgesinde bulunan Renault Mais yetkili satıcı, servis ve bakım istasyonlarında onarım sırasında kullanılan yedek parçadan geçerli olan KDV’siz perakende satış tutarı üzerinden maksimum % 10 yedek parça iskontosu yapabileceği,
- 3) Yukarıda belirlenmiş olan indirim tutarları filolar dahil tüm perakende müşterilere uygulanabileceği,
- 4) Yukarıda iskonto oranları 01.01.1997 tarihinden itibaren tüm Ankara ili içinde bulunan Renault Mais yetkili satıcı, servis ve bakım istasyonlarında uygulanmaya başlanacağı,
- 5) Renault Mais yetkili satıcı, servis ve bakım istasyonlarında 01.01.1997 tarihinden itibaren yapılacak filo anlaşmalarında belirlenmiş iskonto oranları üzerinde kesinlikle sözleşme imzalanmayacağı,
- 6) Renault Mais A.Ş. Ankara bölgesi yetkili satıcı, servis ve bakım istasyonlarında yukarıda belirlenmiş olan iskontoların üzerinde devam eden filo sözleşmeleri 01.01.1997 tarihinden itibaren sona erecek ve belirlenmiş olan iskontolar çerçevesinde yeniden sözleşme yapılacağı,
- 7) Bu konuda kontroller yetkili satıcılarımız tarafından ve bölge satış sonrası koordinatörleri tarafından yapılacağı

Konularını şirketimiz adına taahhüt etmekteyiz.”

Yukarıdaki taahhütname 20.12.1996 tarihinde Ankara bölgesinde faaliyet gösteren 21 adet yetkili satıcı firmanın servis müdürleri ve yetkili satıcıları tarafından ayrı ayrı imzalanmıştır.

4. 29.7.1997 tarih ve 23.5 /164 sayılı Genel Müdür O...B... ve Genel Müdür Yardımcısı S...D... imzalı duyuruda aşağıdaki hususlar MAİS'in şebekesine¹ duyurulmuştur:

"Günümüz ticari koşulları ve markalar arası yoğun rekabet ortamı içinde yetkili satıcılarımız satış sonrası hizmetlerinin verimli ve karlı olabilmesi için alınması gerekli önlemler 26.01.1997 tarih ve 368 no.lu Servis Sirkülerimizde duyurulmuş; rekabet için özellikle işçilik tutarından ve yedek parça fiyatlarından iskonto konusunun sürekli ve tek unsur olarak kullanılmaması istenmiştir. Ayrıca bu temel hususlar yapılan tüm toplantılarda Yetkili Satıcılarımıza defalarca duyurulmuş olup; Yetkili Satıcı Konseyi toplantılarında onarım ücretlerinden yapılan indirimlerin önlenmesi, filo sözleşmelerinde ve katılınan ihalelerde ortak yaklaşımın sağlanması için birlikte hareket edilmesi hususunda prensip kararı alındığı malumunuzdur.

Buna göre, alınan prensip kararlarının etkin olarak uygulanmasını sağlamak üzere; filolar da dahil olmak üzere 01.08.1997 tarihinden itibaren; bakım ve onarımlara gelen tüm araçlara, yürürlükteki onarım ücretlerinden ve perakende yedek parça fiyatlarından azami % 10 oranında indirim yapılması, mevcut filo sözleşmelerinin de 31.12.1997 tarihine kadar bu esaslar çerçevesinde yeniden düzenlenmesine karar verilmiştir.

Özellikle filo ve ihalelerdeki indirim oranlarında Yetkili Satıcı Konseyinin de mutabık kaldığı söz konusu oranların aşılmasına özen gösterilmesi, özel durumlarda ve Anadolu'daki bazı illerde yapılabilecek istisnai uygulamalarda Koordinatör ve MAİS'in bilgisine başvurarak yazılı onay alınması gereklidir.

Söz konusu kararların ihlali hususunda Yetkili Satıcı Konseyine yapılacak başvurular, gerekli araştırmanın yapılmasından sonra MAİS'in ilgili birimlerine aktarılacak ve çalışmalar belli bir koordinasyon içinde yürütülecektir.

Yukarıdaki açıklamalara rağmen hala indirim oranlarını istenilen seviyeye çekmemekte ısrar eden yetkili satıcılarımızın yedek parça ve yetkili satıcı performans primleri buldukları dönem için % 50 oranında kesilecektir. Ayrıca bu durum tüm şebekeye duyurulacaktır. Tekrarı halinde ceza oranları artırılıp, gerektiğinde Yetkili Satıcı sözleşmesi yeniden gözden geçirilecektir.

Yetkili satıcılarımızın kendi aralarındaki rekabetin kalite yönünde olmasının gereğini ve asıl rakiplerin diğer markalar olduğunu hatırlatır, çalışmalarınızda başarılar dileriz."

5. 29.12.1997 tarih ve 23.5/288 sayılı, Genel Müdür O...B... ve Genel Müdür Yardımcısı S...D... imzalı bir başka duyuruda da yukarıda verilen 29.7.1997 tarihli duyuruya atıf yapılmış ve aşağıdaki ifadeler kullanılmıştır:

"...Bildiğiniz gibi indirimler konusuna 368 no.lu Servis Sirkülerinde ve son olarak da 29.07.1997 tarihinde yayınlanan duyuruda yedek parça ve işçilik

¹ MAİS belgelerinde şube, yetkili satıcı ve yetkili atelyelerden oluşan ağın bu biçimde adlandırıldığı görülmektedir.

ücretlerine yapılacak indirimde Yetkili Satıcı Konseyinden gelen öneri ile % 10 sınırlama getirilmiştir. Ayrıca bu duyuruda uygulamaya uymayanlar için öngörülen yaptırımlara da yer verilmiştir. 1 Ocak 1998 tarihinden itibaren örnekleme metodu ile fatura kontrolü yapılacak ve duyuruya uymadığı tespit edilen yetkili satıcılarımıza yaptırım uygulanacaktır.

Yetkili satıcılarımızın kendi aralarındaki rekabetin kalite yönünde olmasının gereğini ve asıl rakiplerin diğer markalar olduğunu bir kez daha hatırlatır...”

6. MAİS tarafından yetkili servislere ve yetkili atelyelere gönderilen servis sirküleri ile de onarım saat ücretlerinin ne şekilde uygulanacağı bildirilmiş, ücretlerin ne olacağı da yine bu biçimde MAİS tarafından tespit edilmiştir. Aşağıda şebekeye gönderilen servis sirkülerlerinden bazıları verilmiştir.

30.6.1997 tarih ve 416 sayılı Sirküler'de:

“MAİS Şubelerinde ve yetkili satıcılarında; Mekanik 2.000.000.-TL/saat, Kaporta 2.000.000.-TL/saat, Boya 3.000.000.-TL/saat.

Yetkili Atelyelerde; Mekanik 2.000.000.-TL/saat... olacaktır.

... yeni onarım ücretleri 07/07/1997 Pazartesi gününden itibaren yukarıdaki fiyatlara uygun olarak aynen veya Servis İşletme Koordinatörünüzle yapacağınız piyasa etüdü sonucuna göre birlikte tespit edeceğimiz indirim yüzdesiyle uygulanacaktır...”

ifadeleri yer almaktadır.

7. 20.2.1998 tarih ve 439 sayılı Servis Sirküleri'nde ise yukarıdaki gibi onarım çeşitlerine göre MAİS şubelerinde, yetkili atelyelerde ve yetkili satıcılarda uygulanacak saat ücretleri belirlenmiş ve

“Yeni onarım ücretleri 02.03.1998 Pazartesi gününden itibaren yukarıdaki fiyatlara göre aynen veya 288 nolu duyuruda yer alan esaslar çerçevesinde indirim yüzdesi uygulanacaktır.”

denilmiştir.

8. 22.6.1998 tarih ve 447 sayılı Sirküler'de ise ücretlerin artık “tavsiye” edilmekte olduğu görülmüştür.

b) Faturalar

Soruşturma Heyeti'nin yapılan incelemeler sırasında çeşitli yetkili satıcılardan 1999 yılının Ocak ve Mart aylarına ilişkin olarak temin ettiği yedek parça fatura suretleri ve MAİS'in ilk savunmasının ekinde yer alan fatura örnekleri, MAİS'ten alınmış olan aynı aylara ait tavsiye edilen yedek parça fiyatlarını gösteren bilgisayar çıktısı ile karşılaştırılmıştır. MAİS'in “tavsiye ettiği” fiyata yetkili satıcılar tarafından ne ölçüde uyulduğunu tespit etmek için yapılan bu araştırmada Adana, Ankara, Bursa, Gaziantep, İstanbul, Kayseri, Kırklareli ve Konya'da bulunan yetkili satıcıların onarımda kullanılan yedek parçalar için düzenledikleri faturalar incelenmiştir.

(I) Parça	(II) Parça Adı	(III) Yetkili Satıcı	(IV) Yetkili Satıcı Perakende	(V) MAİS'in tavsiye	(VI) Perakende Fiyat-
---------------------	--------------------------	--------------------------------	---	-------------------------------	---------------------------------

Kodu		Perakende Satış Fiyatı (TL) (KDV HARİÇ)	Satış Fiyatı (TL) (%15 KDV DAHİL)	ettiği fiyat (TL) (%15 KDV DAHİL)	Tavsiye Edilen Fiyat Farkı (IV-V)
KAROTO'YA (BURSA) AİT 14.01.1999 TARİH VE 738019 NO'LU FATURA					
7701366515	BUJİ BAKIR ELEKTR. C42S R12	458,000	526,700	526,700	0
7702252716	ALTERNATÖR KAYIŞI R12 95	452,000	519,800	519,800	0
6000046003	HAVA FİLTRE ELEMANI R12	1,319,481	1,517,403	1,517,403	0
7700728143	BENZİN FİLTRESİ R9-11	715,000	822,250	822,250	0
7702246486	YAĞ FİLTRESİ C. MOT	900,000	1,035,000	1,035,000	0

Yukarıda verilen örnekteki gibi soruşturma raporunda incelenen 35 faturada yer alan 90 kalemden, 77'sinde tavsiye edilen fiyata birebir uyulduğu görülmüştür. MAİS'in son yazılı savunmasında bu iddiaya karşılık olarak gönderilen faturalardan, toptan yedek parça satışına ilişkin faturalar konuyla ilgili bulunmadığından inceleme dışında tutularak, yeniden satıcıların onarım amacıyla kullanılan yedek parçalara ilişkin olarak düzenledikleri 17904 adet fatura incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda;

- Öneri kararından önce 5 ayrı yetkili satıcı tarafından düzenlenmiş 912 faturanın %97,12 'sinde,
- Öneri kararı ile soruşturma kararı arasında kalan dönemde 12 ayrı yetkili satıcı tarafından düzenlenmiş 9716 faturanın %94,53'ünde,
- Soruşturma kararından sonraki tarihlerde 12 ayrı yetkili satıcı tarafından düzenlenmiş olan 7286 faturanın %92,12'sinde,

yapılan parça indirimlerinin %10'u geçmediği tespit edilmiştir.

Yetkili satıcı ve atelyeler ile yapılan görüşmelerde MAİS'in, bayileri ile kurmuş olduğu bilgisayar ağı sayesinde yeniden satış fiyatlarını gösteren listeyi anında bayilerine göndermiş olduğu, gerek onarımda kullanılan gerekse dışarıya satılan yedek parçalar için, satıcıların, ürünün referans numarasını bilgisayara girmek suretiyle MAİS'ce belirlenen satış fiyatı üzerinden faturayı basabildikleri, bu nedenle fiyatta ancak MAİS'in öngördüğü indirim oranı dahilinde bir değişiklik yapabildikleri, ne bu oranın üzerinde bir indirim uygulayabildikleri, ne de tavsiye edilen (bilgisayarda yer alan) fiyatın üzerinde satabildikleri öğrenilmiştir.

Yedek Parça Yeniden Satış Fiyatının Tespitine İlişkin Deliller

Yetkili satıcılar, servis bölümlerinde onarım amacı ile sattıkları yedek parçalar dışında, MAİS ağı içinde bulunmayan tamircilere de yedek parça satmaktadır. Satış işlemleri; sözleşme, onun ayrılmaz bir parçası olan yetkili satıcı faaliyet yönetmelikleri ve MAİS tarafından yayımlanan duyurular çerçevesinde gerçekleşmektedir.

1. 1997 yılı için hazırlanan ve 31.1.1997 tarihinde şubelere, yetkili satıcılara ve yetkili atelyelere dağıtılan 22.5.56/14 sayılı 1997 Yılı Faaliyet Yönetmeliği'nin Yedek Parça ve Aksesuar Satışlarına İlişkin Esaslar Bölümü'nün 22 nci sayfadaki Yedek Parça Fiyatları başlığı altında

“Yetkili Satıcılara uygulanacak yedek parça fiyatlarındaki indirim tutarı ve yedek parça müşteri satış fiyatları Şirketimizce tespit edilir.

Her ne koşulda olursa olsun perakende müşterilerden yürürlükteki müşteri satış fiyatlarından daha yüksek bir fiyat talep edilemez.

Tespit edilen fiyatlarda ve indirim oranlarında Şirketçe lüzum görülmesi halinde gerekli değişiklikler yapılır. Yapılan değişiklikler yetkili satıcılara bildirilir.”

hükümleri yer almaktadır.

2. Aynı hükümler 1998 Yılı Yetkili Satıcı Faaliyet Yönetmeliği'nin 25. sayfasında aynen tekrarlanmıştır.

3. MAİS'de yapılan yerinde incelemede bulunan 30.12.1998 tarih ve 22.6/261 sayılı duyuru ile 16.11.1998 tarih ve 22.6/220 sayılı aynı içerikli duyuru, 30.12.1998 itibariyle Yetkili Satıcı Faaliyet Yönetmeliği'nin yürürlükte olduğunu göstermektedir. Bu duyurular sırasıyla ULUTAŞ Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş. ile KARDEMİR Oto Sanayi Ticaret Ltd. Şti. hakkında olup ikisi de aşağıdaki biçimdedir:

“Aşağıda kod ve ünvanı yazılı yetkili satıcımız 12.12.1996 tarihli spot piyasa ile ilgili çalışma esaslarını cezai yaptırımları belirleyen duyurumuza aykırı hareket etmiştir.

Yetkili satıcımıza, faaliyet yönetmeliğinde yer alan yaptırımlar aynen uygulanacak olup ihlalin tekrarı halinde yetkili satıcılık sözleşmesi feshedilecektir.”

Görüldüğü üzere bu duyurular, yedek parça yeniden satış fiyatının tespitine de olanak tanıyan 1998 veya 1997 yılı için hazırlanmış bir faaliyet yönetmeliğinin 30.12.1998 tarihi itibariyle yürürlükte olduğunu göstermektedir

H.3.2. İlgili Ürün Pazarındaki Rakip Firmaların Ürettiği Yedek Parçaların Yetkili Satıcılar ve Atelyeler Tarafından Kullanımının Yasaklanması

1. MAİS yetkili satıcılara sattığı yedek parçalarının yaklaşık yarısını yurtdışından ithal etmekte, diğer yarısını da OYAK-RENAULT fabrikalarından almaktadır. OYAK-RENAULT ise hem arabaların üretimi için gereken hem de yetkili satıcılara sağlanmak üzere MAİS'e verdiği parçaların yine yarıya yakınıni kendi üretmekte, diğer yarısını da “yan sanayi” olarak adlandırılan

firmalardan almaktadır. Özellikle otomobilin mekanik aksamını oluşturan parçalar VALEO, MONROE, MAKO, FARBA gibi bir bölümü uluslararası nitelik de taşıyan, 150'ye yakın fabrikadan alınmaktadır. Bu parçaların bir kısmı üretimde kullanılmakta, bir kısmı da belirtildiği gibi onarım ve bakım amacıyla kullanılmak üzere MAİS üzerinden yetkili satıcı ve atelyelere ulaştırılmaktadır. Dolayısıyla "orjinal MAİS parçası" olarak anılsa da MAİS ambalajı içinde yetkili satıcılar tarafından satılan parçaların bir kısmı rakip yedek parçacılar tarafından üretilmektedir. Bu nedenle de yukarıda sayılan yan sanayi firmalarının ürettiği ve OYAK-RENAULT fabrikasına satmak yerine kendi bayileri yoluyla piyasaya verdiği parçalar MAİS'in sattığı parçalarla, aynı teşebbüs tarafından üretildiği için eşdeğer kalitede kabul edilmektedir.

2. Rekabet Kurumu'nun 1998/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nin 4/b-5. maddesi uyarınca anlaşmada, satıcının anlaşma konusu mallarla aynı kalitede olmayan başka yedek parçaları satmama, tamir ve bakımda kullanmama yükümlülüğünün bulunması, anlaşmanın grup muafiyetinden yararlanmasını engellemez. Aynı Tebliğ'in 7. maddesinin (h) bendinde, anlaşmada sağlayıcının, satıcının 4. maddenin b-5. bendinde yer alan anlaşma konusu mallarla rekabet edebilecek ve onların kalitesine denk olan yedek parçaları dilediği bir üçüncü teşebbüsten elde etme serbestliğinin doğrudan veya dolaylı olarak sınırlandırılmasına yönelik bir hükmün bulunmasının, bu uygulamayı yapan üretici, sağlayıcı veya dağıtım sistemi içindeki diğer bir işletme lehine olan rekabet sınırlamalarının muafiyetten yararlanmasını engelleyeceği belirtilmiştir.

3. 1997 Yılı Faaliyet Yönetmeliği'nin Yedek Parça ve Aksesuar Satışlarına İlişkin Esaslar Bölümü'nün 21. sayfasında Siparişler başlığı altında;

"Yetkili satıcılar ile Şirketimiz arasında imzalanmış bulunan sözleşmelerde, yetkili satıcıların Renault otomobillerinin, servis, bakım ve onarımlarda kullanılacak veya tezgahtan ya da toptan olarak dışarıya satılacak bilimum yedek parçayı sadece Şirketimizden almayı doğrudan doğruya ve dolaylı ithal veya başka hiçbir hakiki ve hükmi şahıstan alıp satmamayı kabul ve taahhüt ettiği açıkça belirtilmektedir. Bu kapsamda, diğer yedek parça üreticisi firmaların bayiliğini yapan yetkili satıcılarımızın durumu titizlikle takip edilecektir.

Sözleşmedeki bu hükümlere yetkili satıcıların kesinlikle uymaları gerekmektedir."

denilmektedir.

4. 1998 yılı Yetkili Satıcı Faaliyet Yönetmeliği'nin aynı adlı bölümünde aynı ifadelere tekrar yer verilmiştir.

H.3.3. Özel Satışlar Birimi Yönetmelikleri ve Filo Satışları:

1.7.1997 tarihinde, pazarda artan yoğun rekabet karşısında şebekenin satışlarını desteklemek, filo pazarındaki payı korumak ve müşteriye daha iyi hizmet sağlamak amacıyla MAİS Satış Müdürlüğü bünyesinde "Özel Satışlar Birimi" (ÖSB) adında bir birim kurulmuştur. ÖSB'nin kuruluşunun şebekeye duyurulduğu 9.7.1997 tarihli duyuruda filo satışlarının tanımı, en az 5 adetlik satışlar olarak verilmiştir. Şirketin Satış Müdür Yardımcısı Ahmet ARTUÇ ve

Satış Baş Koordinatörü Ertan AYDIN ile raportörlerin yaptığı görüşmede, 1997 yılından sonra parkında en az üç adet Renault marka araba bulunan ya da üç ya da daha fazla Renault alacak kuruluşlara yapılan satışların da filo satışları kapsamına girdiği öğrenilmiştir.

1996 yılında filo satışlarının toplam Renault satışlarının %10'unu oluşturduğu, bu oranın son yıllarda %4-5 düzeyinde olduğu öğrenilmiştir. Renault'nun filo pazarındaki payı 1996 yılında %37.8, 1997 yılında ise %35'tir.

9.7.1997 Tarihli ÖSB Yönetmeliği

Soruşturmada tespit edilebilen ilk ÖSB Yönetmeliği 9.7.1997 tarih ve 22.5.56/146 sayılı duyurunun ekinde MAİS'in tüm yetkili satıcı ve şubelerine ulaştırılmıştır. ÖSB, adı geçen yönetmeliğe göre şebekenin koordinasyonunu sağlayacak, filo satışlarında şebeke karlılığının artırılmasına çalışacak ve şebeke içi rekabeti denetleyecek, bu şekilde filo satışlarında marka imajı korunarak şebekenin etkinliğini artıracaktır. Bu amaçla Yönetmeliğin A) Faaliyetler başlığı altında aşağıdaki hususlar sayılmıştır:

- A-1) 01.06.1997 tarihinden itibaren, şebekenin yapacağı tüm filo ve özel satışlar ÖSB ile koordinasyon sağlanarak gerçekleştirilecektir.
- A-2) ÖSB direkt satış yapabilecektir. (DMO, TSK, devlet ihaleleri, yüksek adetli satışlar...) Yetkili satıcılar DMO, TSK ve devlet ihalelerine teklif veremeyeceklerdir.
- A-4) Müşterinin oto ihtiyaç adedi 30 otonun altında ise MAİS tarafından belirtilen indirim oranları dahilinde teklif verilecek ve ÖSB bilgilendirilecektir.
- 16 ile 30 oto arasındaki taleplerde yetkili satıcı isteği doğrultusunda satış koordinatörü de müşteri görüşmesine katılabilecektir.
- 31 otonun üzerindeki taleplerde ise fiyat teklifi koordinatör bilgisi dahilinde yapılacak, müşteri görüşmesine koordinatör de katılacaktır.
- A-5) ÖSB temsilcileri gerekli gördükleri takdirde müşteri ile görüşmeye katılabilecektir.
- A-6) Müşterinin 50 oto ve üzerindeki taleplerinde ÖSB ile özel indirim anlaşması yapılacaktır.
- Yönetmeliğin A-8 nolu maddesinde, ekte bulunan indirim tablosu çerçevesinde müşteriye indirim yapılacağı, MAİS'in katılımı için MAİS'e filo satışı indirim faturası kesileceği, bu faturanın satışın belgeleriyle birlikte ÖSB'ye gönderileceği belirtilmiştir. ÖSB gerekli kontrolü yaptıktan sonra şartlara uyulduğu tespit edilirse MAİS'in katılımının sağlanacağı hususu A-8 maddesinin (b) bendinde yer almaktadır.
- Yönetmeliğin A-9. maddesinde bir filo müşterisine birden fazla yetkili satıcının talip olması durumunda, ÖSB'nin ilgili filo müşterisinin parkında en çok hangi yetkili satıcının otomobili olduğu, en son hangi yetkili satıcının otomobil sattığı, coğrafi yakınlığı ve yetkili satıcının satış sonrası hizmetlerini dikkate alarak kimin satış yapabileceğine karar vereceği hükmü yer almaktadır.

- A-11 maddesinde yetkili satıcıların filo müşterilerine %10 indirim uygulayabileceği, bu indirime MAİS'in bir katılımının olmayacağı belirtilmektedir.

- Yönetmeliğin C) Filo Satışında İndirim ve Katılım Oranları başlıklı bölümde 1.6.1997 tarihinden itibaren geçerli olacak filo indirim oranları, filo büyüklüğüne göre ve MAİS ile yetkili satıcının indirimini nasıl paylaşacaklarını gösterecek biçimde düzenlenmiştir.

- Yönetmeliğin C-1 maddesinin (a) bendinde "Yerli üretim filo taleplerinde, toplam satış adedine göre Tablo 1'de belirtilen indirim ve katılım oranları uygulanacaktır." hükmü yer almaktadır. Aynı maddenin (b) bendinde ise benzer bir biçimde ithal otomobillerin filo taleplerinde Tablo 2'de belirtilen indirim ve katılım oranlarının uygulanacağı belirtilmektedir. C-1 maddesinin (c) bendinde ise müşterinin yerli ve ithal otomobilleri birlikte talep etmesi durumu ayrıntılı bir biçimde izah edilmiştir.

- C-2. maddesinde "Otomobil pazarının durumuna göre müşteri indirimleri ve yetkili satıcı katılımları ile Renault katılımları yenilenecektir." denilmektedir.

- ÖSB Yönetmeliğinin C-3. maddesinde ise "Tabloda satış adedine bağlı olarak belirtilen müşteri indirim ve Renault'nun katılım oranları maksimumdur. Müşteriye yapılacak indirim tabloda belirlenen değerlerin altında olursa yetkili satıcı ve Renault katılımlarının hesaplanmasında aynı oranlar kullanılacaktır." hükmü yer almaktadır. C-4 maddesinde ise "Diğer bir ifade ile talep edilecek olan indirim ve valör maksimum indirim tablosunda belirtilen oranla sınırlıdır." denilerek bu husus vurgulanmıştır.

16.9.1998 Tarihli ÖSB Yönetmeliği

- MAİS Satış Müdürlüğü tarafından 16.9.1998 tarihinde 22.6/171 sayılı duyurunun ekinde yer alan yeni bir ÖSB Yönetmeliği çıkarılmıştır. Yeni Yönetmelik'te, yukarıda yer verilen hükümlerin tamamının aynen tekrarlandığı gibi, aşağıdaki paragrafın da 9 uncu maddeye eklendiği görülmüştür:

"Şebeke içi rekabeti en aza indirebilmek ve filo sadakatini ön plana çıkarabilmek amacıyla filo müşterisinin daha önce alımlarını yaptığı yetkili satıcımızdan ÖSB'ye yansımış bir şikayet ya da ilgili yetkili satıcımızın ilgili filo ile bir suistimali (filonun hakettiği indirimden daha fazla indirim, promosyon vs. gibi ek avantajlarla haksız rekabet) yok ise, o yetkili satıcımız indirim oranını daha önce gerçekleştirmiş olduğu satışlardan hareketle artırabilecek, aynı filoya ilk kez teklif verecek yetkili satıcılarımız filonun o anki talebine karşılık gelen indirim oranı ile teklif verecektir."

- Filo taleplerine uygulanacak indirimler gizli bilgi niteliğinde olduğu belirtilerek bu tablolar 24.9.1998 tarih ve 22.6/178 sayılı duyuru ile yetkili satıcılara gönderilmiştir.

I. Savunmalar

Soruşturma konusu ile ilgili olarak MAİS'in birinci ve ikinci yazılı savunma, ek görüşe cevap ile sözlü savunma toplantısında yapmış olduğu savunma ve ileri sürdüğü hususlar aşağıda aktarılmaktadır.

I.1. Usule İlişkin Savunmalar

MAİS vekili tarafından gönderilen ilk yazılı savunmada,

1. Rekabet Kurulu'nun soruşturma açıldığına dair 25.2.1999 tarih ve 1999/10 sayılı Kararı'nın metninin gönderilmediği bu durumun Kanun'un 9, 42 ve 43/II. maddelerine aykırılık oluşturduğu,
2. Ayrıca, Rekabet Kurulu Başkanlığı'na gönderilmiş olan 9.4. 1999 tarihli yazı ile bilgi ve belge istenmiş olduğu, 12.4.1999 tarihli yazı ile istenilen bilgi ve belgelerin gönderildiği, ancak 8.2.1999 tarihli bir tutanağın gönderilmemiş olduğu, ayrıca söz konusu tutanağın raporda da değerlendirilmediği,
3. Anılan Kurul kararı ile ilgili olarak, Kanun'un 9. maddesinin ilk fıkrasında yazılı "...rekabetin tesisi ve ihlalden önceki durumun korunması için yerine getirilmesi ya da kaçınılması gereken davranışları kapsayan bir kararı bildirir" hükmünün yerine getirilmediği,
4. Kanun'un 9. maddesinin birinci fıkrasında yazılı olan karar alınmış olmasına karşın aynı maddenin üçüncü fıkrasında yer alan "...Kurul birinci fıkraya göre karar vermeden önce ilgili teşebbüs veya teşebbüs birliklerine ihlale ne şekilde son vereceklerine ilişkin görüşlerini yazılı olarak bildirir" hükmünün de maddedeki "bildirir" ifadesine rağmen yerine getirilmemiş olduğu

öne sürülmüştür.

I.2. Esasa İlişkin Savunmalar

I.2.1. Yetkili Satıcıların ve Atelyelerin Yedek Parça Satış Fiyatlarının Belirlenmesi İddiasına İlişkin Savunma

MAİS'in yetkili satıcı ve atelyelerle yaptığı sözleşmelerinin özellikle 4.5.1998 tarihinde rekabet kurallarına uygun hale getirildiği savunulmuştur. Yetkili Satıcılık Sözleşmesi'nin fiyat ve indirim oranlarına ilişkin değişiklik maddelerinin;

"Madde 11.1 (yeni metin) yetkili satıcıya uygulanacak Renault mamullerinin fiyatları bu mamullerin maliyet ve kar unsurları belirlenmek suretiyle şirketçe saptanır.

Madde 13.4 (yeni metin) Yetkili satıcının satacağı Renault mamullerine ve servis saatlerine ilişkin olarak şirketin bildirdiği fiyatlar, maliyet unsurları ile diğer ekonomik koşullar dikkate alınarak, yetkili satıcının bu ürünlerin fiyatlarını belirlemelerinde yardımcı olmak için hazırlanmış olup, tavsiye niteliğindedir."

şeklinde olduğu, ayrıca MAİS Hukuk Müşavirliği tarafından 27.1.1998 tarihinde, 30.3020/1-019 sayı ile Servis ve Promosyon Müdürlüğü'ne

gönderilen yazıda, fiyatların tavsiye niteliğinde olduğunun belirtilmesi gerektiğinin hatırlatıldığı ifade edilmektedir.

Fiyat belirleme ve rekabeti engelleme konusunda delil olarak değerlendirilen 1998 yılı "Yetkili Satıcı Faaliyet Yönetmeliği"nin ise ilgili müdürlüklere gönderilerek hakkında görüş istenen taslak niteliği taşıdığı, nitekim bu durumun yönetmeliğin üst yazısından anlaşıldığı, eksiklik ve hataları nedeniyle yürürlüğe konulmadığı gibi yetkili satıcılara da gönderilmediği, bu durumun da Şirket'in giden evrak defterleri ve PTT kayıtlarından anlaşılabilceği belirtilmektedir.

Bilgisayar programı konusundaki iddiaların da gerçeği yansıtmadığı, bilgisayarda tavsiye edilen fiyat ve indirim oranının yüklü olduğu, yetkili satıcının fatura düzenlerken referans numarasını 1 ile girip bilgisayarda faturayı yazabileceği, bu sırada referans no'sundan sonra istediği fiyatı yazma hakkı olduğu, istediği fiyatı yazmayıp boş geçmesi halinde ancak o zaman otomatikman MAİS'in tavsiye ettiği liste fiyatının yazıldığı, bu durumda da yetkili satıcının faturanın en altındaki toplam bedele istediği oranda indirim yapabilme ve fiyatı belirleme imkanına sahip olduğu, ayrıca dışarıdan alınan malzeme ve yedek parça fiyatlarının da 2. referans numarası ile bilgisayara yüklenebildiği ve MAİS yedek parçalarının da referans kodu değiştirilerek yetkili satıcının istediği fiyattan faturalandırılabilceği ifade edilmektedir.

Soruşturma heyetinin hazırladığı Ek Görüş'te yeniden satıcıların tavsiye edilen fiyatlara birebir uyduklarının öne sürülmesine yanıt olarak, satıcıların fiyat kalemine genellikle tavsiye edilen fiyatı yazdıklarını, ancak bu fiyat üzerinden yapılan indirimi faturanın altında ayrıca parça indirimi olarak gösterdikleri savunması getirilmiştir.

Son yazılı savunmada MAİS, otomobil fiyatlarına müdahale etmedikleri halde yedek parça fiyatlarını tespit ettikleri iddiasının ekonomik ve ticari açıdan anlamlı olmadığını öne sürmüştür. Ek olarak gönderilen faturaların 700 adedinde %10'dan fazla indirim yapıldığı belirtilmiştir.

I.2.2. Yetkili Satıcıların ve Atelyelerin Rakip Yedek Parça Üreticilerinden Mal Temin Etmelerinin Engellenmesi İddiasına İlişkin Savunma

1998/3 no'lu Tebliğ'e göre sağlayıcının ilke olarak yetkili satıcıların ve atelyelerin rakip yedek parça üreticilerinden mal temin etmelerini engelleyemeyeceği, ancak bu durumun kullanılacak yedek parçanın anlaşma konusu mallarla aynı kalitede olma zorunluluğu; anlaşma konusu mallara verilen servislerde, ücretsiz servislerde ve geri çağırma sadece anlaşma kapsamına giren yedek parçaları kullanma yükümlülüğü ve rakip yedek parça kullanılması halinde, yetkili satıcıya bu durumun müşteriye önceden ve sonradan bildirilmesi yükümlülüğü olmak üzere 3 istisnası olduğuna değinilerek, MAİS'in sadece bazı yetkili satıcıların ve bazı üreticilerin rakip yedek parçaları sanki MAİS orjinal yedek parçasıymış gibi göstererek, hem müşteriyi aldatmalarına hem de MAİS markasına karşı haksız rekabet fiili uygulamalarına karşı önlemler aldığı ifade edilmektedir.

MAİS, Trabzon yetkili satıcısı KOÇMAK A.Ş.'nin Valeo firmasının ürettiği yedek parçaların yetkili satıcılığını ve ayrıca, İstanbul yetkili satıcısı HEDEF A.Ş.'nin de on sekiz adet yedek parça üreticisi firmanın yetkili satıcılığını ve dağıtıcılığını uzun süredir yapmakta olduğunu belirtmiştir. Söz konusu

firmaların buna ilişkin fiyat listeleri ile KOÇMAK A.Ş.'nin Renault yedek parça satışlarında serbestçe indirim uyguladığını gösteren kampanya ilanı yazısı da savunmanın ekinde sunulmuştur. Bu firmalarla ilgili olarak MAİS tarafından hiçbir yaptırım uygulanmadığı da belirtilmiştir.

I.2.3. Filo Satışlarında Rekabetin Kısıtlanması İddiasına İlişkin Savunma

Filo satışlarında yetkili satıcının MAİS'e haber vermeden filo satımına ya da ihaleye girmesi durumunda başarılı olamayacağı, zira vereceği fiyatlarda MAİS'e ödeyeceği normal fiyatlar ile bağlı olacağı, bu durumda ise MAİS'i haberdar ederek araçları ihalenin gerektirdiği fiyattan daha düşük bir fiyata alıp, kendi belirlediği fiyattan müşteriye satma olanağına sahip olması gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca,

- Yetkili satıcıların filo satışlarında MAİS'in katılım payının çok üzerinde indirim oranı uyguladıklarını,

- Aynı filo müşterisine değişik yetkili satıcıların değişik indirim oranı uygulayabildiğini ispatlamak amacıyla bazı faturalar sunulmuştur.

I.2.4. Şikayetçilerin İddialarına Yönelik Savunma

MAİS vekili, gerek yazılı savunmalarında gerekse sözlü savunmada, şikayetçilerin ürettikleri parçaların Renault orjinal ürünlerine benzemesi nedeniyle aldatıcı nitelikte olduğunu ve haksız rekabet davalarının da bu durumu önlemek için açıldığını belirterek, soruşturma heyetinin şikayetçilerin istemlerinin reddedilmesi yönündeki görüşlerine katıldıklarını ifade etmiştir.

J. GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

J.1. Resen Açılan Soruşturma Konularına İlişkin Değerlendirmeler

J.1.1. Usule İlişkin Savunmaların Değerlendirilmesi

1-İlk yazılı savunmada iddia edildiği gibi Kanun'un 42 ve 43/II. maddelerinde soruşturma kararı metninin gönderilmesi gerektiğine dair bir hüküm bulunmamaktadır. Zira 42. madde "Başvuru Sahiplerine Bildirim"i düzenlediği gibi 43. maddenin ikinci fıkrasında sadece soruşturmaya başlandığının bildirilmesi ve iddiaların türü ve niteliği hakkında yeterli bilginin gönderilmesi öngörülmektedir. Anılan hükümler çerçevesinde teşebbüse soruşturmaya başlanması kararı ve elde edilmiş olan belgeler gönderilmiştir. Ayrıca, MAİS vekilinin 9.4. 1999 tarihli başvurusu üzerine, talep etmiş olduğu tüm bilgi ve belgeler kendisine gönderilmiş olduğu gibi dosyayı inceleme haklarında herhangi bir kısıtlama da yapılmamıştır.

2-Raporda 8.2.1999 tarihli tutanağın yer almamış olması ise usulde bir eksiklik teşkil etmemektedir. Nitekim soruşturma aşamasında lehte ve aleyhte olan tüm deliller kullanılmış, keza Kurul da soruşturma sonucunda lehte ve aleyhte olan tüm delilleri birlikte değerlendirmiştir.

3-Kanun'un 9. maddesinin ilk fıkrasında yazılı olan " ...rekabetin tesisi ve ihlalden önceki durumun korunması için yerine getirilmesi ya da kaçınılması gereken davranışları kapsayan bir kararı bildirir." hükmü ise fıkra metninden anlaşılacağı gibi nihai kararı işaret etmekte olup, ancak nihai kararlarla birlikte uygulanabilecektir.

4-Son olarak Kurul'un ihlale ne şekilde son verileceğine ilişkin görüş bildirmemesinin önemli bir usul eksikliği olduğu savunması değerlendirilmiştir. MAİS'e göre 4054 sayılı Kanun'un 9(3) üncü maddesindeki " Kurul ...görüşlerini yazılı olarak bildirir" şeklindeki ifadeyi, Avrupa Topluluğu'nun 17 sayılı Tüzüğü'nün 3(3) üncü maddesi hükmüne paralel olarak yorumlamak ve bunun zorunlu olarak her olayda uygulanmasından kurtulmak mümkün değildir. Savunmaya göre, 17 sayılı Tüzüğün 3(3) üncü maddesinin hükmündeki "yapabilir" (İngilizce karşılığı: may) sözcüğünün esas alınıp bu yorumun yapılması, Tüzüğün başka maddelerinin de, örneğin "Komisyon ceza kesebilir" hükmünün 4054 sayılı Kanunda, emredici hüküm haline geldiğinin kabul edilmemesini gerektireceğinden yanlış olacaktır. Dolayısıyla, Kurul her olayda, nihai bir karar vermeden önce ihlale ne şekilde son vereceğine ilişkin yazılı görüş bildirmek zorundadır.

Bu savunmanın kabul edilebilmesi için 4054 sayılı Kanun'un sadece lafzı ile değil, ruhu ve konuluş amacı ile birlikte yorumlanması gerekmektedir. Madde, AT Rekabet Hukuku kurallarından iktibas yoluyla alınmış olduğu için mehaza bakılarak yorumlanması doğru olacaktır. Bilindiği gibi Roma Antlaşması'nın 87. maddesi gereğince 1962 yılında Konseyce kabul edilen 17 sayılı Tüzüğün 3. maddesinde aynı başlıkla düzenlenen ihlale son verme maddesi, diğer pek çok maddede olduğu gibi 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesine de kaynaklık etmekte olup, son fıkra hariç neredeyse aynen tercümesidir. Kanun'un 9. maddesinin son fıkrası ise, AT Hukukuna Avrupa Topluluğu Adalet Divanı'nın Camera Care davasında vermiş olduğu karar ile girmiş olan ihtiyati tedbir kararının bir yansıması olarak aktarılmıştır.

Avrupa Topluluğu Adalet Divanı'nın Camera Care dosyasıyla² ilgili kararının 16. paragrafında, 17 sayılı Tüzüğün 3. maddesinin Komisyon'a rekabet ihlali niteliğini taşıyan bir eyleme son vermek için iki tür karar alma yetkisi tanıdığı belirtilmektedir. Birincisinin "Karar" olduğu ve Kurucu Antlaşmanın 189. maddesi uyarınca muhataplarının bu karara uymak zorunda olduğu, Tüzüğün 15 ve 16. maddeleri uyarınca da bu "Karar'a" idari ve süreli para cezalarının eşlik edebileceği yorumu yapılmıştır. Mahkeme, ikinci bir tür ihlale son verme yolu olarak Komisyon'un her zaman bağlayıcı bir karar almadan önce 3(3). madde uyarınca ihlale nasıl son verileceği ile ilgili tavsiyelerde bulunma yetkisi olduğunu belirtmiştir. Tüzüğün 3(3). maddesi hükmünün amacının, taraf teşebbüsleri bağlayıcı bir karar alma yoluna başvurmada önce, onları kendi görüşleri doğrultusunda hareket etmeye ikna etmek için, durumdan yani Topluluk Hukuku karşısında davranışın ihlal teşkil edebileceğine ilişkin Komisyon'un kendi değerlendirmesinden haberdar etmek olduğu, açık bir biçimde ifade edilmiştir. Ayrıca bunun, Tüzüğün 3. maddesinin özü olan,

² Case 792/79 R. Order of the Court of 17 January 1980. Camera Care Ltd v Commission of the European Communities.

bağlayıcı karar almanın getirdiği pratik yollardan yararlanılmasını sınırlayıcı bir biçimde yorumlanmasına neden olamayacağı belirtilmiştir.

Görüldüğü üzere ATAD'ın yorumu herhangi bir tartışmaya yer vermeyecek ölçüde açık ve kesindir. Buna göre 4054 sayılı Kanun'un 9(3). maddesine kaynaklık teşkil eden AT'nin 17 sayılı Tüzüğü'nün 3(3). maddesi, Komisyon'un bağlayıcı bir karar almadan olayı çözenin çeşitli nedenlerle daha etkin olacağını düşündüğü hallerde, ihlale nasıl son verileceğine ilişkin tavsiyelerini taraflara iletmek suretiyle dosyayı kapatma yetkisinin saklı olduğu, ancak bunun bir zorunluluk olmadığı biçiminde yorumlanmaktadır. Rekabet Kanunu'nun 9(3). maddesinin de aynı doğrultuda yorumlanmasının doğru olacağı düşünülmüştür.

Avrupa Topluluğu mevzuatında, 17 sayılı Tüzük'te, Komisyon'un ihlal iddiasıyla soruşturma açtığı hallerde, soruşturma tamamlanıp ihlalin varlığına ilişkin nihai karar alınıncaya kadar, ihtiyati tedbir niteliğinde "bağlayıcı" bir karar alınmasına imkan veren açık bir hüküm bulunmaması, Tüzüğün 3(3). maddesinde yer verilen "görüş" bildirme imkanının, Komisyonun soruşturma tamamlanıncaya kadar geçecek süre içinde ihlalin sürmesinin kabul edilemeyeceği durumlarda kullanabileceği bir tedbir olarak düzenlenmiş bir hüküm olduğu düşüncesini güçlendirmektedir. Komisyon, hakkında soruşturma yürüttüğü teşebbüse, bağlayıcı olmasa bile ihlale ne şekilde son vereceği konusundaki görüşlerini bildirmek suretiyle, ihlalin bir an önce sona erdirilmesini sağlamak isteyebilir. Bağlayıcı olmayan bu görüşe uygun davranıp ihlale son veren teşebbüsün bu olumlu davranışı ceza takdirinde Komisyonca değerlendirilmektedir.

17 sayılı Tüzükle açıkça düzenlenmemiş olan ve soruşturmanın sonuçlanmasına kadar geçecek süre içinde ciddi ve telafi olunamayacak zararların ortaya çıkması ihtimalinin bulunduğu durumlarda, nihai kararın kapsamını aşmayacak geçici tedbir niteliğindeki bağlayıcı olmayan "görüş"ün ötesinde, "bağlayıcı" nitelikte "kararın" da verilebileceği, Adalet Divanı'nın yukarıda açıklanan Camera Care kararı ile hükme bağlandıktan sonra Avrupa Topluluğu mevzuatına girmiş ve aynı hüküm Türk kanun koyucusu tarafından Kanun'un 9. maddesinin son fıkrasına konulmak suretiyle aynen aktarılmıştır. Dolayısıyla 17 sayılı Tüzüğün 3(3). maddesinin karşılığını oluşturan Kanun'un 9(3). maddesinin fazla bir anlam ve önemi kalmamıştır. Bu nedenle Kurulumuz nihai karara kadar geçecek süre içinde ihlale derhal son verilmesini zaruri gördüğü durumlar için Kanun'un 17. maddesinin (a) bendindeki süreli para cezası ile de yaptırıma bağlanmış olan 9 (4). maddesindeki ihtiyati tedbir kararı alınmasının açıkça mümkün bulunduğu bu durumda, bağlayıcı olmayan "görüş" bildirmesinin her olayda gerekli ve zorunlu olduğu yönündeki savunmaya katılamamaktadır. Eğer bununla savunmanın ihlale devam etmekte haklı olduğu kanıtlanmak isteniyorsa, esasen Kurul'un soruşturma açma kararında ve bildiriminde MAİS'in ihlal teşkil ettiğini düşündüğü davranışları birer birer duyurmuş olması karşısında kendisinden beklenen, Kurul'un bu iddialarına katılıyorsa, bu davranışlarına tebligatı alır almaz son vermesidir. Nitekim olayımızda MAİS kendisinden beklenen bu davranışları gösterme çabası içinde olmuş ve Kanun koyucunun amacı gerçekleşmiştir. Öte yandan 9. maddenin son fıkrasıyla Kurul'a verilmiş olan yetkinin henüz soruşturma aşamasında ihlalin varlığı kanıtlanmamışken, ihlale ne şekilde son verilebileceği konusunda görüş bildirmenin zorunlu

tutulmasının getirebileceği pratik sakıncalar dahi, fıkranın lafzıyla değil ruhuyla yorumlanmasının daha doğru olacağı sonucunu haklı kılmış ve Kurulca 9. maddenin üçüncü fıkrası uyarınca her olayda görüş bildirmesinin zorunlu olduğu savunması kabul görmemiştir.

J.1.2. Onarımda Kullanılan Yedek Parçaların Yeniden Satış Fiyatının Belirlenmesi

MAİS'in, Rekabet Kurulu'nun 1997/5 sayılı Tebliğ ile teşkilatını oluşturduğunu ilan ettiği 5.11.1997 tarihinin öncesinde ve sonrasında, yayınladığı duyurularla ve servis sirküleriyle yetkili servislerin onarım işçilik ücretleri ile onarımda kullanılan yedek parça fiyatlarını ve bunlarda uygulanabilecek maksimum indirim oranını açıkça belirlediği tespit edilmiştir.

Servislerde uygulanacak yedek parça fiyatları modem vasıtasıyla yetkili satıcılara ulaştırılmakta ve fatura bilgisayar tarafından kesilirken MAİS'in gönderdiği fiyatlar faturada görülmektedir. Yetkili satıcının bilgisayardan otomatik olarak çıkan bu fiyatları değiştirmesinin mümkün olduğu belirtilmekle birlikte, incelenen 20 bine yakın faturada, tavsiye edilen fiyatın dışına ancak hata yapıldığı için çıkıldığı, değişik olan fiyatların olağan dışılığından anlaşılmaktadır. Bu nedenle yetkili satıcının kendisine ait olan yedek parçaların fiyatını belirleme özgürlüğü uygulayacağı parça indirimi oranıyla sınırlanmaktadır.

MAİS'in, uyulmazsa sözleşmelerin fesh edilebileceğine kadar varan cezaların uygulanacağını hatırlatarak yetkili satıcı ağına gönderdiği yazılar, yukarıda belirtilen sistem nedeniyle faturadaki parçaların toplamı üzerinden indirim yapmak dışında kendi malının fiyatı üzerinde bir belirleyiciliği kalmayan yetkili satıcının bu son özgürlüğünü de elinden almaya yöneliktir.

Yedek parçaların yeniden satış fiyatlarının belirlenmesi için yetkili satıcılara gönderilen yazıların, yetkili satıcılık sözleşmesinin 35, yetkili atelye sözleşmesininse 9. maddesi uyarınca bu sözleşmelerin ayrılmaz birer parçaları oldukları anlaşılmıştır. Bu nedenle MAİS, yetkili satıcılar ve yetkili atelyeler ile arasındaki sözleşmeler vasıtasıyla indirim oranını en çok %10 olarak tespit etmektedir. MAİS'in yeniden satış fiyatını tespit etme davranışının, yalnızca yetkili satıcılara gönderilen yazılarla sınırlı olmadığı, bu iradeye yetkili satıcılar tarafından da %90'ın üzerinde bir oranda uyulduğu yukarıdaki bölümlerde inceleme sonuçları verilen çok sayıda faturadan anlaşılmaktadır.

Avrupa Topluluğu Komisyonu'nun bu tip dikey anlaşmalarla ilgili güncel yaklaşımlarını VW kararında³ görmek mümkündür. Volkswagen firmasının İtalya'ya sattığı araçların paralel ithalat yoluyla Almanya'ya geri dönmesini engellemek için İtalya'daki yetkili satıcılarını bu ülkeye dönebilecek satışlar yapmamaları yönünde zorlamasına ilişkin olarak açılan dosyada, Karar'ın 128 ve 129. paragraflarında Komisyon:

"Volkswagen, Audi ve Autogerma tarafından paralel ihracatları önleme ve engellemeye yönelik olarak benimsenen tedbirler, 85(1)'inci maddenin yasağı kapsamı dışında kalacak tek taraflı eylemler değildir. Bunlar üreticinin Autogerma üzerinden seçici dağıtım ağı içinde yer alan satıcılarıyla yürüttüğü

³ Case IV/35.733, 28 Ocak 1998. Official Journal No. L 124, 25/04/1998, s. 60-108.

sözleşme ilişkilerinin parçasıdır. Çünkü bunlar satıcılık sözleşmesinin pratik uygulaması için karşılıklı anlaşma ile benimsenmiştir...”

“Satıcıların ihracatlarının üzerindeki yasaklama ya da sınırlamalara üreticilerin baskısıyla razı olup olmadıklarının konuyla bir ilgisi yoktur. 82/367/EEC sayılı Hasselblad kararında Komisyon, bir uyumlu eylemin var olması için bir teşebbüsün bilerek ve kendi iradesiyle hareketlerini bir başka teşebbüsün istekleri doğrultusunda ayarlamasının yeterli olduğunu, hareketin yasadışı olduğu bilgisi ya da güdüsünün konuyla ilgisinin olmadığını belirtmiştir.”

ifadelerine yer vermektedir. Söz konusu karardan da anlaşılacağı gibi üretici ile yeniden satıcısı arasındaki dikey ilişkilerde rekabet ihlali bir tarafın diğerini zorlamasıyla meydana gelse de, ihlal, aralarındaki anlaşmanın bir sonucu olarak kabul edilmektedir.

Yukarıda yer verilen belgelerin bir kısmı Rekabet Kurumu'nun teşkilatını oluşturduğunu 1997/5 sayılı Tebliğ ile ilan ettiği 5.11.1997 tarihinden önceye rastlamakla birlikte, bahsedilen rekabet ihlallerine yol açan ve uymayanların yaptırımı maruz kalacağını belirten 288 sayılı duyuru 29.12.1997 tarihine aittir. 20.2.1998 tarih ve 439 sayılı Servis Sirküleri'nde indirimlerin 288 sayılı duyuruda yer alan esaslar çerçevesinde belirleneceğinden söz edilmesi, ihlalin en azından bu tarihe kadar sürdüğünün bir kanıtıdır. Gerek matbu servis sirküleri ile, gerekse de elektronik posta yoluyla fiyatlar yetkili satıcı ve atelyelere “tavsiye edilmekte” ve yetkili satıcılar “kendi politikaları gereği” bu fiyatlara uymaya özen göstermektedir. Bütün bu mekanizmanın sonucunda tüketiciye piyasa koşulları dışında belirlenmiş fiyatlardan hizmet sunulmaktadır.

MAİS'in, otomobil fiyatlarına karışmadıkları halde ikincil önem taşıyan yedek parça fiyatlarına müdahale etmelerinin ekonomik bir gerekçesi olmadığına ilişkin savunması, kriz dönemlerinde otomobil satışlarının azalmasına rağmen yedek parça satışlarının o oranda azalmaması, teşebbüslerin yedek parça cirolarının toplam cironun %40'ından az olmaması, başka bir deyişle pazarın büyük olması, ve en önemlisi yedek parça piyasasında rakiplerinin az sayıda olması gibi gerçekler göz önünde bulundurulduğunda geçerli kabul edilmemiştir. Otomobil pazarında Renault markasının önemli rakipleri bulunsa da, yedek parça ve onarım pazarlarında MAİS'in ciddi rakipleri bulunmamaktadır. Otomobillerin teknolojileri gün geçtikçe ilerlediği için, bakımları yalnızca yetkili servislerde yapılabilir hale gelmektedir. Yedek parça piyasasında yapılan yeniden satış fiyatı tespiti gibi bir rekabet ihlali, otomobil firmalarının ilgili pazarda belirgin bir pazar gücüne sahip olmaları nedeniyle, otomobil piyasasında yapılan olası bir ihlal ile karşılaştırıldığında, tüketiciler ve toplam kaynak dağılımı açısından daha vahim sonuçlar doğurmaktadır.

Sonuç olarak yukarıda ayrıntılarıyla açıklandığı gibi; onarımda kullanılan yedek parça fiyatlarının ve bunlarda uygulanabilecek maksimum indirim oranlarının MAİS ve yetkili satıcılar arasında yapılan bir anlaşma ile tespit edilmesi eylemleri 4054 sayılı Kanunu'nun 4. maddesine aykırılık teşkil etmekte ve söz konusu maddenin “Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi” biçimindeki (a) bendine birebir uymaktadır.

J.1.3. Diğer Yedek Parçaların Yeniden Satış Fiyatının Belirlenmesi

MAİS'in yetkili servisleri ya da şubeleri aracılığıyla doğrudan tüketicilere satılmayıp, yine aynı ağ aracılığıyla toptan ya da perakende olarak tamircilere sattığı yedek parçaların da yeniden satış fiyatını tespit ettiği yukarıda verilen bulgulardan anlaşılmıştır.

MAİS'in Rekabet Kurulu'na sunduğu ilk yazılı savunmasında, 1998 Yetkili Satıcı Faaliyet Yönetmeliği'nin yetkili satıcı ve yetkili atelyelere dağıtılmadığı, "taslak niteliği taşıdığı" öne sürülmüştür. Ancak söz konusu belgenin ne üst yazısında ne de başka bir yerinde taslak niteliğinde olduğuna dair bir ibare bulunmamaktadır. Pazarlama ve Planlama Müdürü R...T... imzalı üst yazı aynen aşağıdaki gibidir:

"Göndermiş olduğunuz bilgiler doğrultusunda güncelleştirilen 1998 yılı 'Yetkili Satıcı Faaliyet Yönetmeliği'nin bir kopyası ekte yer almaktadır. Müdürlüğünüz ile ilgili bölümü kontrol ederek herhangi bir hata veya değişiklik olması halinde 13 Mart Cuma gününe kadar Müdürlüğümüze bildirilmesi hususunda bilgilerinizi rica ederim."

Bu yazıdan da anlaşılacağı gibi yönetmelik taslağından değil, güncellenmiş bir yönetmelikten bahsedilmektedir. Müdürlüklere görüş sormak için değil, güncellenmesi tamamlanmış bu yönetmelikte kendileri ile ilgili kısımlarda bir hata olup olmadığının bildirilmesi için yollanmıştır. Keza ancak bir hata varsa müdürlerin bu durumu bildirmeleri istenmiştir.

MAİS'in posta kayıtları incelenmiş ve yetkililerle yapılan görüşme sonucunda da kayıtlarda giden evrağın içeriğine ilişkin bilgi bulunmaması nedeniyle yönetmeliğin gönderilip gönderilmediğini tespit etmenin imkansız olduğu anlaşılmıştır. Çeşitli illerde görüşülen çok sayıda yetkili satıcı ise ne 1998 yılında ne de daha önce böyle bir döküman aldıklarını hatırlamadıklarını belirtmiştir. Raportörler tarafından buralarda yapılan yerinde incelemelerde de yetkili satıcı faaliyet yönetmeliklerine rastlanmamıştır.

MAİS'in savunmasında 16.11.1998 ve 30.12.1998 tarihli duyuruların 1998 Faaliyet Yönetmeliği ve fiyatlarla bir ilgisi olmadığı söylenmekte ve bu uyarıların yetkili satıcılara başka amaçlarla gönderildiği ifade edilmektedir. Ancak soruşturma raporunda da, uyarıların içeriğinin bir rekabet ihlaliyle ilgisinin olduğu iddia edilmemiştir. Bu uyarılara değinmekteki amaç, 1998 veya 1997 yılında çıkarılmış bir faaliyet yönetmeliğinin 1998 yılının sonlarında hala yürürlükte olduğunu göstermektir. Bu iki yönetmeliğin gerek bu bölümde incelenen yedek parça yeniden satış fiyatlarının tespiti, gerekse de rakip yedek parça kullanımına ilişkin hükümleri aynı olup, hangisinin yürürlükte olduğu bir önem taşımamaktadır.

Onarım amaçlı olmayan yedek parça yeniden satış fiyatlarının ve bu fiyatlar üzerinden yetkili satıcılar tarafından yapılabilecek azami indirim oranının MAİS tarafından açıkça belirlenmesi 4054 sayılı Kanunu'nun 4. maddesinin (a) bendi ile benzerlik göstermesi nedeniyle bu maddeyi ihlal etmektedir.

J.1.4. Otomobil Yeniden Satış Fiyatının Tespit Edilmesi

MAİS tarafından ilk yazılı savunmada belirtilen hususlar ve ekinde gönderilen 1998 yılı Haziran ayına ait farklı satıcılardan derlenmiş faturaların incelenmesi

neticesinde hem bayilerin birbirlerinden farklı fiyatlardan hem de MAİS tarafından tavsiye edilen fiyattan farklı olarak satış yaptıkları tespit edilmiştir.

Soruşturma safhasında, soruşturma heyeti tarafından değişik illerdeki yetkili satıcılar nezdinde yapılan incelemelerde de yetkili satıcılar tarafından, otomobillerin yeniden satış fiyatı konusunda baskı yapılmadığı, araçların maliyeti esas olmak üzere MAİS tarafından bildirilen tavsiye fiyatı da göz önüne alınarak yetkili satıcının kendi satış fiyatını belirleyebildiği ifade edilmiş, bu satıcılardan rasgele seçilen fatura örneklerinden de farklı fiyattan araç satılabildiği görülmüştür.

Bu tespitler neticesinde MAİS'in yetkili satıcılar tarafından satılan otomobillerin yeniden satış fiyatını belirlemeye dair bir amacının bulunmadığı ve dolayısıyla da böyle bir etkinin pazarda doğmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

J.1.5. Rakip Yedek Parça Kullanımının Yasaklanması

MAİS'in savunmasında Trabzon yetkili satıcısı KOÇMAK A.Ş. ile aynı adreste bulunan KOÇLAR Otomotiv, Gıda, İnşaat, Taahhüt, Ticaret Ltd. Şirketi'nin Valeo firmasının bayisi olduğuna dair bilgiler bulunmaktadır. MAİS yetkili satıcısı HEDEF Otomotiv, Ticaret ve Sanayi A.Ş.'nin Monroe, Mako, Farba, Valeo, Sismak, Supsan gibi yedek parça üreticilerinin bayiliğini yaptığı hazırladıkları fiyat kataloğundan anlaşılmaktadır.

21.10.1999 tarihinde Valeo Otomotiv Dağıtım A.Ş. Satış Müdürü C...T... ile yapılan görüşmede de Valeo bayilerinin MAİS yetkili satıcılarına mal satabildikleri belirtilmiştir.

Ayrıca yetkili satıcılarla yapılan görüşmelerden bayilerin MAİS'in zorlamasıyla değil kendi istekleriyle rakip yedek parça satmadıkları, ancak müşteri isterse başka markaları satabilmeleri önünde bir engel olmadığı öğrenilmiştir.

Sonuç olarak MAİS'in yetkili satıcılarını, rakip firmaların ürettiği yedek parçaları satmamalarına ve onarımda kullanmamalarına yönelik davranışlarda bulunduğu tespit edilememiştir.

J.1.6. Filo Satışları

Yukarıda incelenen duyurular ve yönetmeliklerle MAİS'in, yetkili satıcıların filo satışlarında uygulayacağı indirim oranlarını tespit ettiği, bu şekilde yetkili satıcının müşterisine uygulayacağı fiyata doğrudan müdahale ettiği açıkça görülmektedir. Bu tespiti karşılık olarak, yetkili satıcının indirim yapabilmesi için MAİS'den indirimli araç alması, bunun için de MAİS'in bilgilendirilmesi ve indirimle razı olması gerektiği savunması yapılmıştır. Ancak bu savunma, yönetmelik hükmünün hem MAİS'in razı olduğu indirimleri, hem de yetkili satıcının kendi kar marjından kısarak yapacağı indirimi ayrıntılı bir biçimde belirlemesine gerekçe teşkil etmemektedir. Yönetmeliklerde yer alan "Yapılan filo satışında belirtilen maksimum indirim oranının aşılmasının tesbiti halinde söz konusu yetkili satıcının filo satışları engellenecek ve Renault katılımı sağlanmayacaktır. Ayrıca ilgili otoların kar marjları sınırlanacak ve ilgili dönemde hakedilmiş performans primi ödenmeyecektir." şeklindeki hükümlerin rekabeti sınırlama amacını güttüğü ve savunmada belirtilen hususlarla açıklanamayacağı açıktır.

K. REKABETİN TESİSİ VE İHLALE SON VERME

Resen yapılan soruşturma sonucunda tespit edilen ihlallerin, yeniden satıcılarla yapılan sözleşmeler, faaliyet yönetmelikleri ve duyurular ile gerçekleştirildiği görülmüştür. Bu nedenle rekabetin tesis edilebilmesi için, işbu Karar'da da rekabeti engelledikleri sonucuna varılan;

- a) onarımda kullanılan yedek parçaların yeniden satışında MAİS'in perakende satış fiyatı üzerinden %10 oranından fazla indirim yapılmasını yasaklayan 16.10.1996 tarihli ve 23.5/6287 sayılı duyuru, 20.12.1996 tarihli "Onarım Ücret ve Onarımda Kullanılan Yedek Parça İskonto Taahhütnamesi'nin ekinde gönderildiği duyuru, 29.7.1997 tarih ve 23.5/164 sayılı duyuru, 29.12.1997 tarih ve 23.5/288 sayılı duyuru ve 20.02.1998 tarih ve 439 sayılı Servis Sirküleri'nin,
- b) "Yetkili Satıcı Faaliyet Yönetmeliği"nin yedek parça yeniden satış fiyatlarının MAİS tarafından tespit edilmesini öngören Yedek Parça ve Aksesuar Satışlarına İlişkin Esaslar başlıklı üçüncü bölümünün üçüncü maddesinin ve
- c) bunların dışında mevzuatla izin verilenin ötesine geçen her türlü kısıtlayıcı talimatın,

yürürlükten kaldırılması gerekmektedir.

Yetkili satıcılık sözleşmesinin 35 inci maddesinin rekabet mevzuatına aykırı olarak uygulanmasına imkan vermeyecek şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Yine ihlallere neden olan ÖSB Yönetmeliği'nin 20.3.2000 tarihinde yürürlükten kaldırıldığı Kurul'a bildirilmiştir.

L. SONUÇ

Önaraştırma ve soruşturmaya ait tüm savunma, ek savunma, sözlü savunma tutanakları, raporlar, Danıştay'ın iptal kararları, tüm dosya münderecatında yer alan bütün bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda;

1-) Kurul'un 22.11.2000 tarih ve 00-42/453-247 sayılı kararının muafiyet ve menfi tespit ile ilgili kısımlarının kesinleşmiş olması nedeniyle bu konuda karar verilmesine gerek olmadığına OYBİRLİĞİ ile,

2-) Rekabet Kurulu'nun 15.8.2005 tarihli ve 05-51/785-M sayı ile

"soruşturmayı yürüten Kurul üyesinin nihai karar toplantısına katılarak oy kullanmasının hukuka aykırı olduğu gerekçesine dayanan ve Kurumumuzca tebellüğ edilen ve Danıştay 13. Dairesi ve İdari Dava Daireleri Genel Kurulunun değişik kararlarıyla yerleşik hale gelen mahkeme kararlarının bugünkü tarihten itibaren temyiz edilmemesine ve yürütmenin durdurulması kararı verilenler açısından itiraz edilmemesine; gelecekte de bu nitelikteki bir gerekçeyle

Kurumumuza tebliğ edilecek tüm kararların temyiz edilmemesine ve yürütmenin durdurulması kararı verilenler açısından itiraz edilmemesine”

şeklinde alınan kararı uyarınca ilgili Danıştay kararının temyiz edilmeksizin dosyanın yeniden değerlendirilebileceğine OYÇOKLUĞU ile

(Karşı Oy: Rıfki ÜNAL)

3-) MAİS Motorlu Taşıtlar İmal ve Satış A.Ş.’nin yetkili satıcılık sözleşmesi ve yetkili atelye sözleşmelerinin ayrılmaz parçası olan;

- a) yetkili satıcı faaliyet yönetmelikleriyle yetkili satıcıların servislerinde veya yetkili atelyelerde onarım amacıyla kullanılmayıp, müşterilere satılan yedek parçaların yeniden satış fiyatlarının tespit edilmesi amacının güdülmesi suretiyle,
- b) duyurularla onarımda kullanılan yedek parçaların yeniden satış fiyatlarının tespit edilmesi suretiyle,
- c) özel satışlar birimi yönetmelikleri ile, yetkili satıcıların uygulayabilecekleri maksimum indirim oranlarının belirlenmesi suretiyle,

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un 4. maddesinin açıkça ihlal edildiğine,

- d) Böyle sözleşmeleri akdeden ve ihlallere neden olan eylemleri bildirim tarihinden sonra da uygulayan MAİS Motorlu Araçlar İmal ve Satış A.Ş.’nin aynı Kanun’un 16. maddesinin ikinci fıkrası gereğince, aynı maddenin dördüncü fıkrası da değerlendirilerek, 1998 mali yılı sonunda oluşan yıllık gayrisafi gelirleri üzerinden takdir edilen 257.947 (ikiyüzelliyedibindokuzyüzkırkyedi) YTL para cezası ile cezalandırılmasına OYBİRLİĞİ ile;

4-) 5388 sayılı Kanun’un 2. maddesi ile 4054 sayılı Kanun kapsamında bulunan anlaşmaların bildirilmesi yükümlülüğü kaldırıldığından, bu konuda karar verilmesine gerek olmadığına OYBİRLİĞİ ile,

karar verilmiştir.

(05.01.2005 tarih, 06-02/49-10 sayılı Kurul Kararı'na)

KARŞI OY GEREKÇESİ

Danıştay 13. Dairesinin “soruşturmayı yürüten Kurul Üyesi'nin nihai karar toplantısına katılarak oy kullanmasının hukuka aykırı olduğu” gerekçesiyle ortaya çıkan iptal kararlarının ve Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nun değişik kararlarıyla yerleşik hale gelen mahkeme kararlarının temyiz edilmemesine ve yürütmenin durdurulması kararı verilenler yönünden itiraz edilmemesine, gelecekte de bu tür tüm kararların temyiz edilmemesine ve yürütmenin durdurulması kararı verilenler açısından itiraz edilmemesine dair çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Gidilecek yargı yolu yönünden itiraz veya temyiz imkanı bulunan dosya ya da davalar hakkında sahip olunan tüm yargı yollarının ve hakkının süresinde kullanılmak suretiyle tüketilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Rekabet Kurulu kararlarının ilk derece mahkemesi sıfatıyla Danıştay ilgili dairesinde görülüyor olması nedeniyle verilen kararlar, bir başka dosya için emsal karar olması niteliğini taşıması gerekir. İdari Dava Daireleri Genel Kurulu tarafından verilen kararlar, Rekabet Kurulu kararları yönünden temyiz niteliğinde olduğundan, Danıştay'ın ilgili dairesi tarafından emsal olarak kabul edilmelidir. O halde itiraz ya da temyiz imkanı bulunan dosyalar yönünden ve hatta gelecekte yönelik olarak bu yargı yolunu kapatırcasına alınan kararın uygun olmadığı görüşündeyim. Kaldı ki, Rekabet Kurulu kararlarının, 4054 sayılı Kanun'un 56 vd. maddelerinde yer verilen “Özel Hukuk Alanındaki Sonuçları” nedeniyle tarafların bu yöndeki haklarını mahkemelerde kullanabileceği göz önüne alındığında, sahip olunan yasal yolları kullanmaktan vazgeçmenin sorumluluğu ve önemi daha da açığa çıkmaktadır.

Rıfki ÜNAL
Kurul Üyesi